

Szabó Bálint, az endrődi ezermester (1891-1983)

A Szabó család a Borsod megyei Szihalomról indult. Dévaványán át, 1830 táján érkeztek Endrődre. Az egykor jómódú család elszegényedve, csupán jelentős birkanyáját terelve, bőséges legelőt keresve találta meg itt számítását. Az volt a reményük, hogy ismét fel tudnak kapaszkodni a szegény sorsból. A később szélmalmot építő iparos (Bálint apja) elvette egy jómódú csizmadia leányát. Házasságukból bőséges, tizenegy gyermek áldása lett. Közülük Bálint a nyolcadiknak született. Egyik öccse itt él városunkban, Sándor, aki most tölti be századik életévét. Valamennyi fiú mesterséget tanult. Egy leánytestvér, Mária férjével Amerikába vándorolt 1915-ben. Megőrzött levelei őszinte, fájó honvágyról tanúskodnak. '48-ban halt meg. Akkor már megvolt az első endrődi szélmalom. Így aztán az 1417- ben írásban Nagyváradon megörökített vízimalom után először a szárazmalmok örültek. (egynek hiteles képe, községünk ügyes parasztfestője Uhrin Péter jóvoltából, ma is látható.) Ilyen malomból az 1800-as évek első felében 24 dolgozott nálunk.

A 11 gyermekes előd szorgalma előbb a „Kúriában” földbirtokot szorgoskodott össze, majd elhatározta, hogy szélmalmot épít.

Mivel a bírónak, az esküdteknek, jómódú gazdálkodóknak, s magának az egyháznak is volt szárazmalma, nem szívesen vették, hogy a szélmalom hódítson teret, mert az sok örleményt vesz el. Azonban a község lakói követelték az előljáráson az építés engedélyezését. Sikerral járt a vállalkozás. A vezetés kikötötte, hogy ..."a helység szélétől ezer lépésre válasszon helyet a szélmalomnak. A malom helyéért évi 63 Ft 32 krajcárt köteles fizetni..."

A lakosok a téglaegetésben, fuvarozásban segítettek a terv megvalósításában.

Így is majdnem dugába dőlt a szándék, mert a Kossuth-bankó megbukása alaposan megrendítette a vállalkozót. A malom faanyagát tutajként szállították Erdélyből, az akkor még szabályozatlan, kanyargós Körösökön. A tető fedésére pedig azt a zsindelyt használták, mely a község templomáról került le, amikor annak fedelét fémlapokkal cserélték fel.

1852-ben kezdte meg működését az első szélmalomunk.

Hamarosan 4 másik szélmalom is épült. A vitorla szélirányba fordítását később „BODON” alkalmazásával oldotta meg a találékony mester. 1876- ban a molnár lakása is megépült, mely ma is kényelmes, békés otthonul szolgál a leszármazottaknak. Persze, a molnárnak sok mindenhez kellett értenie: kőművesség, bádogosság, asztalosság, ácskodás, malomkő vágás...

Bálint, a nyolcadik gyermek, igen értelmes, jó eszű, találékony volt. Annak idején a polgári iskola két osztályát is elvégezte Mezőberényben, ami a század elején nem mindennapos dolog volt.

Katonáskodni Debrecenbe került, a második huszárezredhez. Az első világháborúban kezdettől fogva részt vett. 1916-ban az orosz fronton súlyosan megsebesült. Felgyógyulása után Sátoraljaújhelyen lakatos szakmát tanult. Képesítési igazolványai: molnár, dinamógép kezelő, lokomobil, gőzgép kezelő, kazánfűtő... Sőt 1920-ban gépkocsi vezetői jogosítványt is szerzett.

1920-ban kötött házasságot Tímár Máriával. Négy gyermekük született.

A Hadirokkantak Országos Nemzeti Szövetsége országos választmányi tagja volt. A malmot megváltotta testvérétől. Folyamatosan valóságos mezőgazdasági gépparkot létesített. A használt gépeket javította és kezelte.

A világ eseményei mindvégig érdekelték. 1924-ben már volt detektoros rádiója. A harmincas években az egységes Európa szükségyszerűségéről beszélt.

Petróleumlámpával fűtött keltetőgépet működtetett, s azt tojásforgató szerkezettel is felszerelte. Kézi forgatásos tejszeparátort is alkotott. 1930- as években az országos búzatermelő versenyen második helyezést ért el. 1940-ben a Simai-holtág mellett, Zuberec-zugban társaival rizstermelést honosított meg.

Szélmalomát később traktormeghajtásúra alakította át. Sok családnak segített, az ínséges, kenyérjegyes világban.

Különösen finom málélisztet (kukorica) készített, a távolabbi településekről is hozzá jártak ebben az ügyben.

Ernőt és Irmát tanítóképzőben taníttatta. Fiatalabb fia, Dezső lépett az apja nyomdokaiba, aki az 1950. évi mezőgazdasági kiállításon műtrágyaszóró konstrukciójáért aranyérmet nyert. Környékünkön a tengeri négyzetes vetését is ő terjesztette el. Ernő fia gyomai gimnázium meg-szervezésében jelentős kulturális munkát végzett. Ötvenhatban a járási Nemzeti Bizottmány vezetője volt.

1952-ben elvették a szélmalmot, tönkre is tették, pedig a község egyik idegenforgalmi látnivalója volt. Még manapság is keresik a turisták, mert Magyarország útikönyvében, mint jelentős látnivaló szerepel.

A szülők a helyi hatalmaskodók elől Csorvásra menekültek, az egyik tanyai iskolánál tanító lányukhoz.

Szabó Bálint autóbaleset áldozata lett.

Emléke, a község egykori kiváló prímása által szerzett nótában is fenn-maradt:

Erős szél fúj, gyorsan forog

az endrődi szélmalom.

Lisztet járat Szabóéknál

az én kedves galambom.

Várj meg babám, oda megyek,

hazaviszem a zsákod

Este felé, ha karámba

tereltem a birkákat.

Az endrődi szélmalomnak

áll a vitorlája.

Gyászszalagom rákötöm

lecsüngő karjára.

Ha szél támad, hadd forgassa,

hagy adja tudtára

mindenkinek: elhagyott a

falu legszebb lánya.